

ZOOLOGIYA FANI DARSLARIDA NOSTANDART TESTLARDAN FOYDALANISH VA O‘QUVCHILARNING BILIM, MALAKA VA KO‘NIKMALARINI SHAKLLANTIRISH

Abduqodirova Shohista Abdumalik qizi -2 kurs magistr

Jizzax davlat pedagogika unversiteti

Annotatsiya: Zoologiya darslarida nostandart testlardan tashqari nostandart testlardan foydalanish orqali o‘quvchilarning bilim va ko‘nikmalarini yanada rivojlantirish, ularning fanga bo‘lgan qiziqishini oshirish. Zoologiya darslarida nostandart testlarning rasmi, juftlab yozish kabi turlaridan foydalanish.

Kalit so‘zlar: Zoologiya darslari, nostandart test, bilim, malaka, ko‘nikma, rasmi topshiriqlar, juftlab yozish, adaptiv test, integrativ test, mezonli-mo‘ljal olish testlar.

Standart testlar mazmuni bo‘yicha reproduktiv va produktiv darajada, tarkibi jihatidan test topshirig‘i savoli va to‘g‘ri va noto‘g‘ri javoblardan iborat bo‘lsa, nostandart testlar o‘zining mazmuni, tuzilishi va qo‘llanish maqsadiga ko‘ra muayyan darajada farq qiladi,

Nostandart testlar mazmuni va mohiyatiga ko‘ra quyidagi guruhlarga ajratiladi: 1.Integrativ testlar; 2.Adaptiv testlar; 3.Mezonli-mo‘ljal olish testlari.Integrativ testlar integral mazmun, shakl, qiyinchilik darajasi bo‘yicha o‘sib boravchi, ta‘lim muassasasining bitiruvchisining tayyorgarlik darajasi haqida umumlashgan yakuniy xulosa chiqarishga imkon beradigan test topshiriqlari sanaladi.Adaptiv testlar avtomatlashtirilgan, o‘quvchilarga nisbatan individual yondoshish imkonini beradigan, topshiriq mazmuni, bajarish tartibi, qoidasi, shu topshiriqni bajarish natijasida talabanning egallashi mumkin bo‘lgan bali va test natijalarini umumlashtirish bo‘yicha ko‘rsatmalardan iborat bo‘ladi.

Biologiyaning hayvonlarni o‘rganadigan bo‘limi zoologiya fanida o‘quvchilarning bilimini oshirish uchun standart testlardan tashqari nostandart testlarning ham bir qancha turlaridan foydalanib dars o‘tilsa o‘quvchilarning bilim, ko‘nikma va malakalarini yanada rivojlantirishga erishiladi.

Zoologiya darslarida nostandart testlardan jutlab yozish, rasmlar bilan ishlash, jadvallar asosida mavzuni mustahkamlash mumkin.

Juflab yozishga misollar keltiradigan bo‘lsak:

Bir hujayrali hayvonlarning soxta oyoqlilar sinfini mustahkamlash uchun quyidagi nostandart testdan foydalanilsa bo‘ladi.

Organoidlarni ular bajaradigan vazifasi bilan juflab yozing:

- a) soxta oyoqlar;
- 1) ortiqcha suvni chiqarish;
- b) qisqaruvchi vakuola;
- 2) hujayrani himoya qilish;
- d) hazm vakuolasi;
- 3) oziqni hazm qilish;
- e) hujayra po‘sti.
- 4) harakatlanish.

Qorinoyoqli mollyuskalar va ularning ahamiyatini juflab ko‘rsating.

- a) kichik shilliq; 1) O‘zbekistonda uchramaydi;
- b) tok shillig‘i; 2) jigar qurti oraliq xo‘jayini;
- d) yalang‘och shilliq. 3) ekinlarga ziyon keltiradi.

Biror bir hayvonni rasmi berilib uning tana qismlarini o‘quvchilar tamonidan yoziladi.

O‘quvchilarni guruhlariga bo‘lgan holda guruhlariga biror bir hayvon nomi berilib unini sestemaga solish orqali ham mavzuni o‘zlashtirish mumkin.

Yuqorida qayd etilgan nostandart test topshiriqlarini zoologiya ta‘limi jarayonida maqsadga muvofiq foydalanish talabalarning o‘zlashtirgan bilim, ko‘nikma va

malakalarini haqqoniy va odilona nazorat qilish va baholash imkonini beradi. Nostandart test topshiriqlarini tayyorlashda mazmun va shakl asosiy o‘rinni egallaydi. Shu sababii, test topshiriqlari mazmunini tanlash tamoyillari haqida fikr yuritish lozim. 1-tamoyil. Test topshiriqlari mazmuni sinov maqsadiga mosligi tamoyili. Mazkur tamoyil talabalarning o‘zlashtirgan bilim, ko‘nikma va malakalarini nazorat qilish va baholash Reyting tizimining nazorat turlarida test topshiriqlarining mazmuni maqsadga muvofiq tanlanishini talab etadi, Shuni qayd etish kerakki, Reyting tizimining nazorat turlari joriy, oraliq va yakuniy nazorat topshiriqlari bir-biridan nafaqat didaktik maqsadi, balki mazmuni va mazmunning yoritilish darajasi bilan farq qilishini nazarda tutish lozim.

2-tamoyil. Nazorat va baholanayotgan bilimlarning muhimligi tamoyili. Muhimlik tamoyili test topshirig‘i savollariga o‘quv dasturidagi eng muhim qonun, nazariya, tushuncha va ko‘nikmalarni kiritishni talab etadi. Bu jarayonda ikkinchi darajali ma’lumotlar, raqamlar va faktik materiallar test topshiriqlariga kiritish tavsiya etilmaydi. 3-tamoyil. Mazmun va shakl birligi tamoyili. Mazkur tamoyil test topshiriqlarining mazmuni va shakli bir-biriga mos, yaxlitlikni tashkil etishini talab etadi. Test topshiriqlarining mazmunini tanlashda bilimlarning turlari va ularning o‘ziga xosligini e’tiborga olish va mos ravishda shaklni tanlash lozim. 4-tamoyil. Test topshiriqlarining mazmunan to‘g‘riligi tamoyili. Test topshiriqlariga o‘quv kursi mazmunidagi obektiv va haqiqiy bilimlar kiritilishi maqsadga muvofiq. Mazmundagi bahs va munozaraga olib keladigan masalalar test topshiriqlariga kiritilmasligi lozim. Bu holat talabalarning o‘zlashtirgan bilim, ko‘nikma va malakalarini haqqoniy va odilona nazorat qilish va baholash imkonini bermiydi. 5-tamoyil. Test topshiriqlari mazmunida o‘quv kursi mazmunining qayta taqdim etilishi tamoyili. Mazkur tamoyil test topshiriqlarini tayyorlashda o‘quv kursi mazmunini to‘liq va yetarli darajada qamrab olinishini nazarda tutadi. O‘quv kursi bo‘yicha tashkil etiladigan ta’lim-tarbiya jarayonida mavzulararo, boblararo, bo‘limlararo va fanlararo bog‘lanishlarga yetarli darajada o‘tibor qaratilgan, mazmunan bu jarayon o‘quv materialida o‘z aksini tushunchalar o‘rtasidagi bog‘lanishlar shaklida topgan bo‘lsa, bunda hamma mavzular

bo'yicha emas, balki tanlangan asosiy mavzular va boblar bo'yicha test topshiriqlari tayyorlanadi.6-tamoyil. Test topshiriqlari mazmunining fanning hozirgi zamon holatiga mosligi tamoyil*. Mazkur tamoyil test topshiriqlari mazmunini jamiyatimizda sodir bo'layotgan ijtimoiy-iqtisodiy, ma'naviy-ma'rifiy qarashlar, huquqiy meyorlar, fanning o'quv kursi ta'lim mazmuniga kiritilgan fan yangiliklariga moslashni talab etadi.Shuni qayd etish kerakki, o'quv kursi mazmuni talabalar tomonidan shu kursga oid ilmiy bilimlarni o'zlashtirish jarayonida o'ziga xos va mos proyeksiyani hosil qiladi.Yuqorida qayd etilgan fikrlardan ko'rinib turibdiki, test topshiriqlarining mazmuni ham zamonaviy, ham talabalar tomonidan ilmiy bilimlarni o'zlashtirish bosqichlariga mos bo'lishi lozim

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O. Mavlonov BIOLOGIYA (ZOOLOGIYA)Umumiy o'rta ta'lim maktablarining 7-sinfi uchun darslik Qayta ishlangan va to'ldirilgan to'rtinchi nashr O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi tomonidan tasdiqlangan «O'zbekiston milliy ensiklopediyasi» Davlat ilmiy nashriyotiToshkent – 2017